

DE ADVOCaat

DESKUNDIG, INTEGER EN
ONAFHANKELIJK

De advocaat

Deskundig, integer en
onafhankelijk

Nederlandse Orde van Advocaten

Neuhuyskade 94

2596 XM Den Haag

Postbus 30851

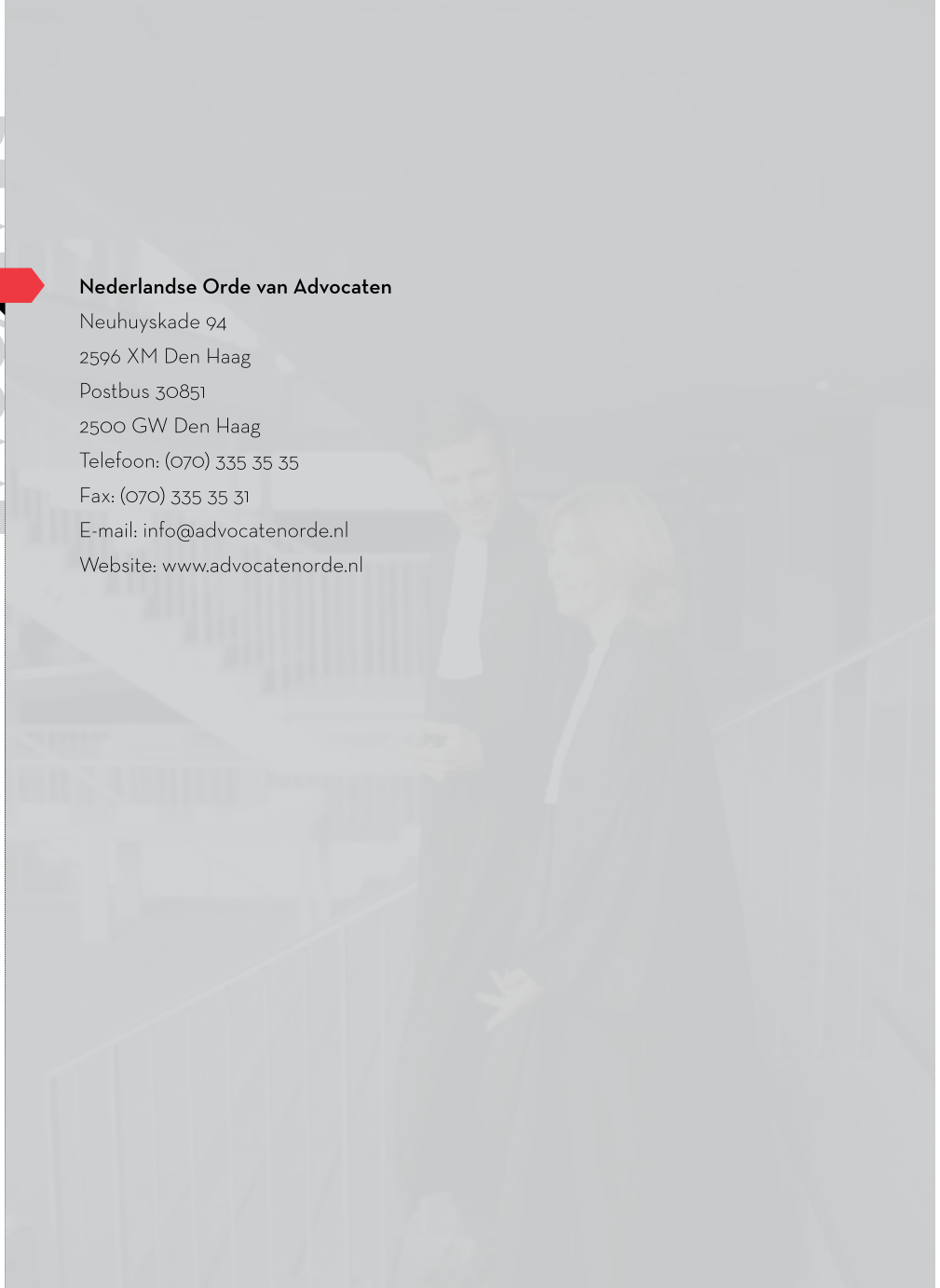
2500 GW Den Haag

Telefoon: (070) 335 35 35

Fax: (070) 335 35 31

E-mail: info@advocatenorde.nl

Website: www.advocatenorde.nl

De advocaat

Deskundig, integer en onafhankelijk

Inleiding

Echtscheiding, ontslag of een huurconflict. Iedereen kan te maken krijgen met een juridisch probleem. Soms is iets snel op te lossen, bijvoorbeeld met hulp van collega's, familie of vrienden. Maar soms is een zaak lastiger. Dan kan een advocaat u helpen.

Net als de elektricien, de dokter of de duikinstruceur, is de advocaat een expert. Zijn deskundigheid kunt u soms goed gebruiken. Zeker als uw zaak ingrijpende gevolgen heeft – gevangenisstraf of het stoppen van uw uitkering – kan een advocaat uitkomst bieden. Hij kent de wet, weet wat uw rechten zijn en leidt u naar een goede oplossing.

Heeft u een juridisch probleem? Bespreek het in een vroeg stadium met een advocaat. Die kan soms een simpele oplossing aandragen: een brief of een gesprek. Dat bespaart u veel geld en voorkomt slepende procedures. Ook zijn er alternatieve vormen van geschilbeslechting, zoals mediation, waarbij een advocaat u kan bijstaan.

In Nederland zijn alle advocaten verplicht lid van de Nederlandse Orde van Advocaten. Ze hebben rechten gestudeerd en daarna nog een driejarige opleiding gevolgd. Daarin hebben ze onder andere leren pleiten. Om advocaat te blijven, moeten ze elk jaar bijscholen om op de hoogte te blijven van juridische ontwikkelingen. En ze moeten zich houden aan beroepsregels. Ze moeten bijvoorbeeld vertrouwelijk omgaan met alles wat u aan hen vertelt. Een advocaat die zich niet aan de regels houdt, kan voor de tuchtrechter komen. Dat kan leiden tot tijdelijke schorsing of zelfs tot verwijdering uit het beroep.

Wat doet een advocaat?

02

Een advocaat helpt u met een juridisch probleem. Hij zorgt dat u daarin niet alleen staat. Hij adviseert, bemiddelt, onderhandelt en procedeert voor u.

Kortom, hij helpt u met het oplossen van uw probleem. Daarbij kan hij ook procedures voeren bij de rechter. Daar heeft u trouwens niet altijd verplicht een advocaat voor nodig. Soms mag u uw eigen verdediging voeren voor de rechtbank. Maar veel mensen weten weinig van de wet. En ze zijn emotioneel zó nauw betrokken bij hun zaak, dat ze niet alles goed kunnen vertellen bij een rechter. Dan biedt een advocaat uitkomst.

Advocaten onderscheiden zich van andere juristen door hun kernwaarden. Dat zijn basisregels die zij hanteren bij hun werk. Die kernwaarden liggen vast in de wet. Advocaten zijn partijdig, onafhankelijk, deskundig, integer en ze moeten vertrouwelijk met uw informatie omgaan.

De advocaat steunt u door dik en dun!

Partijdig betekent dat de advocaat u door dik en dun steunt. U staat er in een conflict nooit helemaal alleen voor. Uw advocaat staat aan uw zijde. Hij is uw exclusieve raadsman en zet zich in voor uw belang. Let wel: dit betekent niet dat uw advocaat het altijd helemaal met u eens is. Hij zal u zo goed mogelijk helpen. Daarom zal hij u soms ook adviseren iets niet te doen. De advocaat is dus ook *onafhankelijk*. Van u, maar ook van de overheid. En ook van politie en justitie. Hij kan u dus in alle eerlijkheid en openheid advies geven.

Verder is hij goed opgeleid, zodat hij *deskundig* kan optreden. Een advocaat moet natuurlijk verstand hebben van het recht. Hij moet dus de wet kennen en de uitspraken van rechters. Daar heeft hij voor geleerd. Bovendien moet een advocaat zich elk jaar bijscholen. Zo houdt een advocaat zijn kennis en kunde bij.

Hij is *integer*. Hij moet zich netjes en ethisch verantwoord gedragen. Dat staat in de Advocatenwet en in de verordeningen en gedragsregels die daarvan zijn afgeleid. Er staat onder andere in dat uw advocaat u een realistisch beeld moet schetsen van de juridische procedure, de slagingskansen van uw zaak en de verwachte kosten.

Een advocaat gaat altijd *vertrouwelijk* om met alle informatie die hij van u krijgt. In de beroepsregels staat dat een advocaat niets verder mag vertellen over de dingen die u met hem bespreekt. Hij heeft een beroepsgeheim. Zelfs als de rechter hem vraagt te vertellen wat u hem heeft toevertrouwd, zal hij zwijgen.

*Soms bent u verplicht een
advocaat in te schakelen*

Heeft u een advocaat nodig?

Het Juridisch Loket in uw omgeving kan u een eerste gratis advies geven over de beste aanpak van uw probleem. Ze denken mee over de vraag of u een advocaat nodig heeft. Ze helpen u ook bij het vinden van een goede advocaat voor uw zaak en ze verwijzen u door. Soms bent u verplicht een advocaat in te schakelen.

Dat is wettelijk verplicht bij:

- *civiele procedures (bijvoorbeeld burenruzies,) bij de rechtbank, het gerechtshof en de Hoge Raad;*
- *familierechtzaken (bijvoorbeeld echtscheidingen, alimentatie, omgang met de kinderen) bij de rechtbank, het gerechtshof en de Hoge Raad.*

Een advocaat is niet verplicht bij:

- *relatief eenvoudige strafzaken bij de kantonrechter (zoals een bekeuring voor rijden door rood licht);*
- *strafzaken bij de rechtbank en het gerechtshof, bijvoorbeeld voor rijden onder invloed of mishandeling;*
- *sommige procedures tegen de overheid, zoals de wijziging van een bestemmingsplan;*
- *de kantonrechter, die relatief eenvoudige zaken afhandelt. Hier mag u voor zaken onder € 25.000 ook verschijnen zonder advocaat. Dat betekent dat u uw eigen verdediging mag regelen in de rechtszaal. U kunt dat zelf doen of een advocaat of een andere (juridisch) dienstverlener vragen.*
- *Arbeids- en huurzaken bij de kantonrechter.*

Hoe vindt u een advocaat?

Op www.advocatenorde.nl bij 'Vind uw advocaat' staan alle advocaten van Nederland. U kunt hier zoeken op trefwoord (scheiding, ontslag), maar ook op regio (postcode of woonplaats) als u een advocaat in de buurt wilt hebben. U kunt ook uitgebreid zoeken. Naar advocaten die gefinancierde rechtshulp verlenen of advocaten die gratis kennismakingsgesprekken aanbieden.

Als u geen advocaat vindt, kunt u de Orde van Advocaten in uw regio bellen voor suggesties. De telefoonnummers staan op www.advocatenorde.nl onder 'Organisatie'. Ook kunt u zich voor gratis advies wenden tot het Juridisch Loket in uw omgeving. Zij verwijzen u soms door naar een gespecialiseerde advocaat.

Iedereen mag in Nederland zijn eigen advocaat kiezen. Als u bent aangehouden, hoeft u niet zelf op zoek. U krijgt dan een advocaat toegewezen die piketdienst heeft. U hoeft hiervoor niet te betalen. Geeft u de voorkeur aan iemand anders, dan mag u daar om vragen. Ook als u een advocaat heeft met subsidie, kiest u zelf wie uw belangen behartigt.

Een advocaat mag uw zaak weigeren, maar iedereen in Nederland heeft recht op rechtsbijstand. Dus als u niemand kunt vinden, kan de lokale Orde van Advocaten een advocaat aan u toewijzen.

Welke advocaat past bij u?

In Nederland werken ruim 16.000 advocaten. De meeste Nederlanders kennen vooral de strafrechtadvocaten, zoals Bram Moskowitz, Inez Weski en de gebroeders Anker. Maar naast het strafrecht kent de advocatuur veel andere specialisaties, zoals arbeidsrecht, familierecht en ondernemingsrecht. Er zijn advocaten(kantoren) die zich vooral richten op het bijstaan van particulieren. Er zijn ook advocaten die vooral bedrijven helpen.

Een goede advocaat moet genoeg kennis en ervaring hebben om u te kunnen helpen bij uw probleem. Als de zaak eenvoudig is, kunt u waarschijnlijk bij de meeste advocaten wel terecht. Maar als het ingewikkeld wordt, kunt u zich het best wenden tot een specialist. Bijvoorbeeld voor een moeilijke scheidingszaak, een grotere strafzaak of een lastige ontslagzaak.

Heeft u een advocaat op het oog? Vraag dan hoeveel soortgelijke zaken hij jaarlijks doet. En hoe lang hij al in dit vakgebied werkt. Veel advocaten hebben een specialisatie en zijn ook lid van een specialisatievereniging. Dat betekent dat ze - naast de bijscholings-eisen van de Nederlandse Orde van Advocaten - ook moeten voldoen aan extra eisen voor kennis en ervaring op hun rechtsgebied.

Maar het is ook heel belangrijk dat u een klik heeft met uw advocaat.

*Met een advocaat kunt u afspraken
maken over het uurtarief*

Wat kost een advocaat?

Ook voor mensen die eigenlijk geen rechtshulp kunnen betalen, zijn er advocaten. Deze wordt dan betaald met subsidie van de overheid. (Zie paragraaf: 'Geen geld voor een advocaat'.) Zo kan iedereen een advocaat in de arm nemen en naar de rechter stappen. Advocaten die gefinancierde rechtshulp leveren, doen bijvoorbeeld vaak asielzaken, huurconflicten en uitkeringsgeschillen. Er staan ongeveer 7.500 advocaten ingeschreven die gefinancierde rechtsbijstand voor hun cliënt kunnen aanvragen. U vindt deze advocaten ook op de website www.advocatenorde.nl via 'Vind uw advocaat'.

De advocatuur kent geen vaste tarieven. Iedere advocaat bepaalt zelf hoeveel hij vraagt voor een bepaalde zaak. U heeft dus alle ruimte om met uw advocaat te onderhandelen. U kunt praten over het uurtarief of een vaste prijs afspreken voor de hele procedure.

Bespreek de kosten al in het eerste gesprek met de advocaat. Dat voorkomt discussie achteraf. Vraag uw advocaat een schatting van de kosten, maar ook om een toelichting en schriftelijke bevestiging van hoe hij kosten in rekening brengt. U kunt bijvoorbeeld maandelijks een uren- en kostenoverzicht van uw advocaat vragen. Zo houdt u goed zicht op uw uitgaven.

Mocht u hierover vragen hebben, neem dan contact met hem op. De advocaat is er immers voor u en niet andersom. Zo voorkomt u onaangename verrassingen.

Vraag bij het eerste gesprek uw advocaat al naar de kosten. Werkt de advocaat met een uurtarief? Of is hij bereid een vaste prijs af te spreken voor de hele zaak? Kan hij aangeven wat de verwachte totale kosten zijn? Hoe houdt hij u tussentijds op de hoogte van de kosten? Doet de advocaat uw zaak helemaal zelf? Of laat hij een medewerker aan uw zaak werken? Zo ja, welk uurtarief heeft de medewerker? Welke kosten kunt u verwachten rondom uw zaak, behalve de kosten voor uw advocaat?

De uurtarieven van advocaten lopen uiteen van ongeveer € 100 tot meer dan € 500. Sommige advocatenkantoren tonen de uurtarieven ook op hun website.

Veel advocatenkantoren bieden een gratis kennismakingsgesprek aan. In een halfuur vertelt u over uw zaak. De advocaat schat dan de kosten in en de slagingskansen van uw zaak. Tijdens het eerste gesprek kunt u uw advocaat ook vragen of u in aanmerking komt voor subsidie.

De advocaat zal u zo goed mogelijk informeren. Besef wel dat het lastig is om een nauwkeurige schatting van de kosten te geven. De advocaat kan immers niet voorspellen hoe de zaak loopt en wat de tegenpartij gaat doen. En misschien gaat u wel in hoger beroep; verlenging betekent meer kosten. Denk ook eens aan getuigen die moeten worden gehoord. Hoe meer dat er zijn, des te duurder het wordt.

Extra kosten bij procedure

Naast het tarief van uw advocaat, brengt een procedure nog extra kosten mee. Informeer hiernaar. U moet meestal griffierechten betalen aan de rechtbank om uw zaak in behandeling te laten nemen. Ook moet u rekening houden met kosten voor getuigen, deskundigen, uittreksels en deurwaarders. Die moet u zelf betalen. En als u de zaak verliest, kan de rechter u opdragen om de kosten van de tegenpartij te betalen (de kostenveroordeling). Dat geldt ook als u een advocaat heeft op basis van gefinancierde rechtsbijstand. Dat is dus zeker iets om rekening mee te houden.

Verschillende methoden om kosten in rekening te brengen

Komt u niet in aanmerking voor gefinancierde rechtshulp? Over de rekening van uw advocaat kunt u op verschillende manieren afspraken maken. De advocaat moet u altijd goed informeren over de rekening die hij indient en het honorarium. Het bedrag moet 'billijk en gerechtvaardigd' zijn. Ook moet het in overeenstemming zijn met het recht en met de beroeps- en gedragsregels voor advocaten.

De kosten van een advocaat zijn afhankelijk van:

- 1 **Het aantal gewerkte uren.** De kosten van de advocaat worden bepaald door het aantal uren dat hij aan uw zaak werkt te vermenigvuldigen met zijn uurtarief. Als

verschillende advocaten aan uw zaak hebben gewerkt, kunnen hun tarieven verschillen. Dit hangt af van hun ervaring en specialisatie. Daarnaast kunnen meespelen: de haast die met de zaak geboden is, de deskundigheid, de aard van de zaak, het belang ervan of andere factoren. Uurtarieven kunnen sterk variëren: van € 100 tot meer dan € 500. Ze hangen samen met de ervaring, de kennis en de kundigheid van de advocaat.

2

Uw draagkracht. Hierbij past de advocaat de hoogte van het uurtarief aan op uw financiële draagkracht. Advocaten die dit doen, vindt u op de site van de Nederlandse Orde van Advocaten onder 'Vind een Advocaat'. Kruis aan: 'Rechtshulp op maat'.

Mogelijke prijsafspraken

- U kunt met uw advocaat afspreken hem te betalen op basis van het aantal gewerkte uren (uurtarief maal het aantal gewerkte uren).
- Een vast tarief afspreken behoort ook tot de mogelijkheden. U komt dan met uw advocaat in het begin van uw zaak een vast totaalbedrag overeen. Dit wordt ook wel *fixed fee* genoemd. Een variant hierop is het jaarcontract of de kaderafspraken. Bij dit type afspraken is de cliënt meestal een ondernemer die verwacht verschillende zaken te laten behandelen door dezelfde advocaat. Partijen maken afspraken over tarieven en dingen die van belang zijn bij het vaststellen van de hoogte van de rekeningen.
- Verder kan een incassotarief interessant zijn. In een incassozaak int een advocaat namens zijn cliënt geld bij anderen. Als de advocaat meer van zulke zaken behandelt voor hetzelfde bedrijf, ontvangt hij vaak een percentage van het geïncasseerde bedrag.
- In sommige landen krijgen advocaten alleen betaald als zij de zaak winnen. Dit zogeheten *no cure no pay* is bijvoorbeeld populair in de Verenigde Staten. In Nederland is dit systeem verboden. Wel mogen advocaten afspraken maken op basis van *no win no fee*. Dat betekent dat u bij verlies minder betaalt.

Combinaties van bovengenoemde methoden zijn ook mogelijk, zolang ze niet in strijd zijn met de beroeps- en gedragsregels van de advocaat.

Geen geld voor een advocaat

Mensen met een relatief laag inkomen – tot circa € 25.000 voor alleenstaanden of € 35.000 voor niet-alleenstaanden – kunnen in aanmerking komen voor gefinancierde rechtsbijstand (zie voor actuele gegevens www.rechtsbijstand.nl). Deze mensen krijgen voor hun rechtsbijstand subsidie van de overheid. Zij krijgen een advocaat 'toegevoegd'. Dat betekent dat de overheid een deel van de rekening van de advocaat betaalt. Zelf betaalt u een eenmalige eigen bijdrage voor de advocaatkosten. Ook de andere kosten voor het voeren van een procedure moet u zelf betalen (zoals de griffierechten). De hoogte van uw eigen bijdrage is afhankelijk van uw inkomen.

Toevoegen betekent niet dat u zomaar een advocaat krijgt toegewezen. U mag hem ook zelf benaderen. U mag zelf bepalen welke advocaat uw zaak behartigt mits hij gefinancierde rechtshulp aanbiedt.

Als u gefinancierde rechtshulp krijgt, moet u de 'eigen bijdrage' aan uw advocaat betalen voordat de advocaat met uw zaak begint. U kunt hierover met uw advocaat spreken, ook over de mogelijkheid van een betalingsregeling. Sommige gemeenten geven bijzondere bijstand voor de eigen bijdrage bij gefinancierde rechtshulp. Informeer bij uw gemeente. Ook is het mogelijk dat uw rechtsbijstandverzekering de kosten dekt. Check hiervoor uw polisvoorwaarden. Rechtsbijstand bij echtscheiding is bijna altijd uitgesloten van de rechtsbijstandverzekering.

Trouwens: een toegevoegde advocaat spant zich net zo hard voor u in als voor cliënten die alles zelf betalen.

De Raad voor Rechtsbijstand

Als u een beroep doet op de gefinancierde rechtsbijstand, beoordeelt de Raad voor Rechtsbijstand uw inkomen en vermogen. Raadpleeg de Raad voor Rechtsbijstand voor verdere informatie of maak gebruik van de rekenhulp op de website van de Raad voor Rechtsbijstand (www.rechtsbijstand.nl). Daarmee kunt u nagaan of u in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand. En hoeveel u dan zelf nog moet betalen. Uw eigen bijdrage kan variëren van ongeveer € 125 tot circa € 785 per zaak (exclusief hoger beroep) als u een advocaat inschakelt. Voor bemiddeling (mediation) geldt een lagere eigen bijdrage. Voor eenvoudige adviesvragen aan een advocaat moet u rekening houden met een eigen bijdrage vanaf € 50. Kijk voor de actuele cijfers en voorwaarden op www.rechtsbijstand.nl.

In sommige strafzaken krijgt u automatisch een advocaat toegewezen. Wordt u door de politie in verzekering gesteld dan hoeft u niets voor uw advocaat te betalen. U krijgt dan ambtshalve een advocaat toegevoegd, zoals dat heet. De Raad voor Rechtsbijstand doet dat op last van de rechter. Bijvoorbeeld bij verdachten van een strafbaar feit die gevangen zijn gezet, bij onder curatele gestelde minderjarigen en bij gedwongen opname in een psychiatrische kliniek.

Juridisch Loket

Het Juridisch Loket is een onafhankelijke organisatie die gesteund wordt door de overheid. Iedere burger kan er terecht voor gratis juridisch advies. Het JL geeft gratis juridische informatie en advies op alle rechtsgebieden. Het JL kijkt ook naar de mogelijkheden voor mediation. Het JL verwijst u, als het nodig is, naar een gespecialiseerde advocaat. U krijgt een korting van ongeveer € 50 op de eigen bijdrage als u eerst het JL bezoekt en daar wordt doorverwezen naar een advocaat.

Tips voor uw eerste gesprek met een advocaat

- *Informeer of het eerste oriënterende gesprek met de advocaat gratis is.*
- *Vraag naar de specialisatie en ervaring van de advocaat. Heeft hij genoeg kennis over uw probleem? Hoeveel van zulke zaken doet hij per jaar en hoe lang al? Is hij misschien lid van een specialisatievereniging?*
- *Vraag om een inschatting van uw zaak: duur, kosten en slagingskansen. Besef wel dat het voor advocaten lastig is om hier uitsluitsel over te geven. Want hoe een zaak afloopt, hangt af van veel factoren.*
- *Heeft u een klik met deze advocaat? Als u een heel andere opvatting hebt over de manier waarop uw belangen behartigd moeten worden, kunt u misschien beter een andere advocaat zoeken. Er zijn ruim 16.000 advocaten in Nederland, dus keuze genoeg.*
- *Vraag of u in aanmerking komt voor gefinancierde rechtshulp.*
- *Bespreek de verwachte kosten. Hoe rekent de advocaat: uurtarief, vaste prijs voor de hele zaak? Welke extra kosten kunnen erbij komen: griffierechten, proceskostenveroordeling? Is de advocaat bereid te onderhandelen over zijn tarief?*
- *Vraag of de advocaat de zaak zelf doet. Soms besteedt een advocaat een deel van de zaak uit aan kantoorgenoten. Dat kunnen advocaten zijn, advocaat-stagiaires of juridisch medewerkers. Informeer hiernaar, want dat kan gevolgen hebben voor de kosten.*
- *Vraag of u regelmatig (maandelijks?) op de hoogte gehouden wordt van de kosten.*
- *Wat zijn de afspraken bij afwezigheid van de advocaat (ziekte of verlof)? Wie neemt de taken dan waar?*
- *Vraag of de advocaat de afspraken op papier zet, in een verslag van dit eerste gesprek.*
- *Hoe onderhoudt de advocaat contact met u? Belt hij u regelmatig? Hoe is hij bereikbaar? Krijgt u processtukken tijdig toegestuurd?*
- *Wat als er problemen ontstaan? Heeft het advocatenkantoor een interne klachtenprocedure? Is het kantoor aangesloten bij de Geschillencommissie Advocatuur?*
- *Heeft het kantoor algemene voorwaarden? Hoe zien die eruit?*

Nederlandse Orde van Advocaten

De Nederlandse Orde van Advocaten draagt zorg voor een goed functionerende en toegankelijke advocatuur in het belang van de democratische rechtsstaat. Daarom ziet de Orde erop toe dat de advocatuur in Nederland goed is opgeleid, deskundig opereert en zich aan de regels houdt die voor advocaten gelden. Aldus komt de Orde op voor én staat ze pal voor het algemeen belang van alle mensen die hun recht zoeken.

Op de website van de Orde vindt u alle ruim 16.000 mensen die in Nederland geregistreerd staan als advocaat. Treft u iemands naam niet aan in dit zoekstelsel? Dan is deze advocaat niet officieel ingeschreven. Zo iemand mag zich dan geen advocaat noemen.

De Orde zorgt dat iedereen die een advocaat inschakelt erop kan rekenen dat die deskundig, onafhankelijk en integer is. Om dat te garanderen, zorgt de Orde dat advocaten goed worden opgeleid. Er zijn regels waar advocaten zich aan moeten houden. Houden ze zich niet aan die regels, dan brengt de Orde ze voor de tuchtrechter. Met een klacht over een advocaat kunt u zich melden bij de deken van de Orde in de regio waar de advocaat werkt. De contactgegevens vindt u op de website van de Orde.

Zo waarborgt de Orde de kwaliteit van de advocatuur. De Orde staat pal voor het algemeen belang: iedereen in Nederland – rijk en arm, particulier en ondernemer, schuldig of onschuldig – moet toegang tot het recht hebben.

Meer informatie

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen? Neem dan contact op met de Helpdesk van de Nederlandse Orde van Advocaten, telefoonnummer: (070) 335 35 54, e-mail: helpdesk@advocatenorde.nl.

Zoekt u een advocaat?

Kijk dan op de website van de Nederlandse Orde van Advocaten: www.advocatenorde.nl. Hier vindt u een zoekmachine met alle advocaten in Nederland, informatie over wat een advocaat doet, hoe een advocaat rekt, betaalde rechtshulp, wat te doen bij problemen met uw advocaat en algemene informatie over de Nederlandse Orde van Advocaten.

Brochures

Alle onderstaande titels zijn na te lezen en te bestellen via de website www.advocatenorde.nl. U kunt ook contact opnemen met de Nederlandse Orde van Advocaten, telefoonnummer: (070) 335 35 35, e-mail: brochures@advocatenorde.nl.

Titels:

1. **De Advocaat** / *Deskundig, integer en onafhankelijk*
2. **Klachten** / *Over een advocaat*
3. **Aansprakelijkheid** / *Schade?*
4. **Arbeidsgeschied**
5. **Betalingsproblemen**
6. **Contracten** / *Voor ondernemers*
7. **Faillissement**
8. **Incasso** / *Last van wanbetalers?*
9. **Letselschade**
10. **Politie/Justitie**
11. **Scheiden**
12. **Wonen** / *Voor huurders en huiseigenaren*

Redactie en productie: Nederlandse Orde van Advocaten, in samenwerking met Sdu Uitgevers

Uitgever: Nederlandse Orde van Advocaten

© **Nederlandse Orde van Advocaten 2012**

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reproductieve veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, the publisher neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.